

RAZLIKE U PERCEPCIJI LOKALNE ZAJEDNICE I PREVENCIJE POREMEĆAJA U PONAŠANJU IZMEĐU KLJUČNIH LJUDI S OBZIROM NA SPOL

ARIJANA MATAĞA TINTOR¹

Primljeno: prosinac 2006.
Prihvaćeno: ožujak 2007.

Izvorni znanstveni rad
UDK:376.5

Na uzorku od 255 ključnih ljudi ispitivana je percepcija lokalne zajednice i prevencije poremećaja u ponašanju na području Grada Velike Gorice. Ključni ljudi u lokalnoj zajednici su oni ljudi koji donose odluke važne za život lokalne zajednice ili svojim djelovanjem utječu na njihovo donošenje. Ovim istraživanjem se željelo ispitati koliko su ključni ljudi spremni sudjelovati u organizaciji i provedbi prevencije poremećaja u ponašanju u svojoj lokalnoj zajednici te postoje li razlike među njima s obzirom na spol. Rezultati su pokazali da postoje značajne razlike između ključnih ljudi u percepciji lokalne zajednice i prevencije poremećaja u ponašanju s obzirom na spol. Za obradu podataka korištene su osnovna statistika, analiza varijance i faktorska analiza.

Ključne riječi: lokalna zajednica, prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih, ključni ljudi, razlike u odnosu na spol

Uvod

Problem istraživanja

U ovom radu se nastoji istražiti utjecaj ključnih ljudi u lokalnoj zajednici na područje djelovanja za djecu i mlade, kao i razmišljanje ključnih ljudi o važnosti i potrebi preventivnog djelovanja u odnosu na pojavu poremećaja u ponašanju. Rad se temelji na postavci da je lokalna zajednica snažan potencijal iz kojeg se treba razvijati strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Lokalna zajednica

Određenje pojma lokalne zajednice vrlo je različito i mijenja se od autora do autora, ovisno o području kojim se bave u stručnom i znanstvenom pogledu. Većina autora koji se bave određenjem pojma zajednice slažu se s možda najjasnijom definicijom lokalne zajednice koju je dao Pusić (1981). Polazna točka pri strukturalnom određivanju pojma lokalne zajednice jesu prostor, ljudi, potrebe i djelatnosti. Ako bismo ova četiri pojma objedinili u jednoj rečenici, mogli bismo

reći da lokalnu zajednicu čine ljudi koji žive na određenom prostoru, imaju zajedničke potrebe i bave se različitim djelatnostima.

Svaka je lokalna zajednica određena svojim kulturnim, povijesnim i tradicionalnim vrijednostima, a posebno ljudima koji tu žive i rade. Lokalna zajednica se može promatrati i kao institucija koja raspolaže javnom vlasti koja joj je omogućena putem zakona. Ona predstavlja širi pojam od teritorijalne zajednice.

Za potrebe ovog rada pojam lokalne zajednice određen je:

- teritorijalno - obuhvaća teritorijalno područje Grada Velike Gorice kojeg čini naselje Velika Gorica i 59 manjih prigradskih naselja,
- sociološki – čine ju ljudi koji tu žive u skladu s kulturnim, povijesnim i tradicionalnim vrijednostima i
- institucionalno – kroz sustav lokalne samouprave.

Sustav lokalne samouprave organiziran je kroz formalnopravno definirana pravila koja bi trebala

1

* UO za društvene djelatnosti, školstvo i predškolski odgoj, Grad Velika Gorica

omogućiti kvalitetno i zdravo življenje stanovnika lokalne zajednice. Iz toga proizlazi da je netko odgovoran za uvjete življenja i funkcioniranje zajednice. Funkcioniranje zajednice formalno je određeno u obliku sustava uprave.

Ustavom Republike Hrvatske (NN 41/01) građanima je zajamčeno pravo na lokalnu samoupravu, određen je okvir tog prava te definirane razine organizacijskih oblika jedinica lokalne samouprave.

Najjednostavnija i općeprihvatljiva definicija lokalne samouprave jest da je to razina vladavine najbližija građaninu, s ulogom predstavljanja važnosti i stajališta lokalnog (Lauc, 1999).

Dobro organizirana lokalna administracija trebala bi izgrađivati partnerstvo između lokalnih vlasti, građana, predstavnika gospodarstvenih subjekata, ustanova i institucija.

Poštujući odredbe koje proizlaze iz zakona, uvažavajući smisao i opravdanje decentralizacije, lokalna zajednica na čelu s njenom upravom dobiva sve važniju ulogu u rješavanju pitanja koja se odnose na njene građane, pa tako i u organiziranju brizi i skrbi za djecu i mlade.

Lokalna zajednica u prevenciji poremećaja u ponašanju

S aspekta problema prevencije poremećaja u ponašanju, uloga uprave je iznimno važna u onom dijelu koji se odnosi na organizaciju i postavljanje strategije prevencije.

Iako društvena sredina nije jedini činitelj koji utječe na poremećaje u ponašanju, već je odavno poznato da ona ima vrlo važno mjesto u njihovoj pojavi i razvoju. Brojna istraživanja i iskustva iz prakse pokazala su da lokalna zajednica, promatrana u funkcionalnom, teritorijalnom ili kategorijalnom smislu, objedinjuje većinu potencijalno rizičnih činitelja, odgovornih za pojavu niza aberacija u području psihosocijalnog funkcioniranja, ali i zaštitnih činitelja čiji je učinak uspješna prevencija i suzbijanje širenja poremećaja u ponašanju te otklanjanje njihovih posljedica (Bašić, 2001.).

Upravo zbog toga se u osmišljavanju strategije

prevencije u zajednici moraju istražiti rizični i zaštitni činitelji, posebno oni koji se odnose na okolinske uvjete odrastanja djece i mladih.

Najveći broj stručnjaka slaže se sa zaključkom da je određena kombinacija osobina ličnosti i iskustva u obitelji u interakciji s obilježjima šireg okruženja prediktor razvoja delinkventnog ponašanja kod djece i mladih, tj. da se rizični i zaštitni činitelji identificiraju unutar pojedinca, izravno unutar obitelji ili školskoj sredini i u širem socijalnom okruženju (Garmezy, 1985; Rutter, 1987; Werner i Smith, 1982, 1992; prema Fraser 1997; prema Delale 2000).

S druge strane, postojanje snažne infrastrukture u zajednici (Hawkins i sur., 2000) se identificira kao zaštitni činitelj koji dovodi do otpornosti prema nasilničkom ponašanju. Zajednice mogu graditi temelj koji će omogućavati djeci i mladima sudjelovanje u onim aktivnostima i sadržajima gdje se uči o mogućnostima izbora i odgovornom donošenju odluka. Takva iskustva pomažu razvijanju socijalnih vještina, samopoštovanja i samopouzdanja, razvijanju poštovanja prema drugima, uvažavanju različitosti.

Ključni ljudi

Ključni ljudi u lokalnoj zajednici su oni ljudi koji imaju mogućnost utjecati na oblikovanje socijalne okoline i to iz razloga što odlučuju ili mogu utjecati na odluke o pitanjima i problemima koji su važni za zajednicu. Nekoliko važnih grupa ljudi u lokalnoj zajednici je odgovorno za strateško planiranje i provođenje preventivnih programa. Preventivne strategije u nekoj zajednici mogu biti uspješno postavljene i provedene jedino ako u zajednici postoje organizirane tri grupe ljudi:

- ljudi koji iniciraju i predlažu programe;
- ljudi koji prihvaćaju inicijative i donose odluku o provedbi predloženih programa;
- ljudi koji programe provode u praksi.

Sve tri grupe ljudi izuzetno su važne i međusobno su povezane. Nije ih moguće hijerarhijski postaviti, jer su ovisne jedna o drugoj i izuzeće bilo koje od njih onemogućava provedbu

strategije prevencije.

Ljudi koji iniciraju i predlažu programe su oni koji su blizu ljudi koji odlučuju te im uz uvažavanje svih formalnopravnih procedura mogu predložiti i obrazložiti razloge predlaganja programa. Oni mogu biti:

- stručnjaci koji rade u upravnim službama lokalne zajednice;
- stručnjaci koji rade u ustanovama i službama izravno s djecom i mladima, a u lokalnoj zajednici su aktivni u javnom djelovanju.

Ljudi koji odlučuju su političari koje su građani izabrali na izborima za lokalnu vlast te najčešće nemaju profesionalnog doticaja s problematikom djelovanja za djecu i mlade. Oni razmatraju predložene programe i donose odluke o:

- prihvaćanju programa;
- osiguranju uvjeta za njihovu provedbu.

Ljudi koji provode programe su stručnjaci, profesionalci koji rade u ustanovama i institucijama izravno s djecom i mladima u lokalnoj zajednici i spremni su, zbog svog profesionalnog usmjerenja i poznavanja važnosti preventivnog djelovanja, sudjelovati u prevenciji u lokalnoj zajednici.

Ako ove tri grupe ljudi rasporedimo u njihove baze tj. mjesta njihovog profesionalnog djelovanja, dobit ćemo mrežu ustanova i institucija koje su međusobno povezane i važne za provođenje prevencije.

Vidljivo je da na svim navedenim područjima djelovanja važnu ulogu imaju ljudi kojima pripada moć: moć donošenja odluka i moć izdvajanja financijskih sredstava. Oni odlučuju o mnogim pitanjima važnim za život pojedinca u zajednici. Odluke su pisani dokumenti koji se provode u praksi i otkrivaju sustave vrijednosti zajednice kao i njene prioritete. Moglo bi se reći da su zakonski propisi i odluke koje se donose i u lokalnim zajednicama okvir za siguran i kvalitetan život pojedinca u zajednici. Političari su ljudi koji upravljaju zajednicom uz pristanak stanovnika te zajednice. Njihova je odgovornost usmjerenje i način organiziranja sustava u kojem će se na najbolji mogući način rješavati problemi

u zajednici te na taj način omogućiti siguran i kvalitetan život. Postoji uvriježeno mišljenje da se pitanjima kvalitete života nije moguće baviti, ako zajednica nije bogata. Takva je pretpostavka opravdana u okolnostima u kojima se mnogi ljudi bave pitanjem preživljavanja. No, i u okolnostima gdje postoje takvi problemi, dobro organiziran sustav podrške u zajednici može pomoći ljudima da se bolje nose s teškoćama egzistencijalne prirode. Kao što je odgovornost profesionalaca, stručnjaka i znanstvenika upozoravati javnost na postojanje problema i mogućih načina njihovih rješavanja tako je i odgovornost ključnih ljudi zajednice pronalaziti putove osiguranja uvjeta za poboljšanje kvalitete življenja stanovnika zajednice.

Ako je netko ključna osoba za rješavanje nekog problema, onda se podrazumijeva da bez te osobe nije moguće riješiti problem. To se odnosi i na prevenciju poremećaja u ponašanju. Bez sudjelovanja ključnih ljudi u prevenciji moguće je pokrenuti pojedinačne preventivne akcije i ograničene programe, no bez ključnih ljudi nije moguće provesti kvalitetno osmišljenu i sveobuhvatnu strategiju prevencije koja će upravo zbog zajedničkog koordiniranog djelovanja na prostoru cijele lokalne zajednice dugoročno dati pozitivne rezultate. Djelatnosti koje određuju kvalitetu življenja u lokalnoj zajednici važne su svim građanima te zajednice, a odnose se na: gospodarstvo, komunalne djelatnosti, kulturu stanovanja, prometnu povezanost, lokalnu samoupravu, brigu za odgojno-obrazovni sustav, zdravstvo i socijalnu skrb, kulturne i športske programe, brigu za okoliš. Ove djelatnosti su institucionalno i administrativno organizirane. Njihov utjecaj u lokalnoj zajednici je iznimno važan i o njemu ovisi kvaliteta življenja u lokalnoj zajednici. Budući da spomenute djelatnosti provode institucije, ustanove i organizacije, upravo u njima treba tražiti odgovorne ljude. A prvi odgovorni ljudi su političari.

Iako političari djeluju prema programima svojih političkih stranaka, kada je riječ o politici za djecu i mlade većina će, bar deklarativno, podržavati inicijative i programe kojima se pomaže najmlađim stanovnicima lokalne zajed-

nice. Političari imaju moć, a ona označava «sposobnost određivanja ponašanja drugih, bez obzira na osnove te sposobnosti» (Thompson, 1959, prema Koprić 1999). Definicije moći su različite, a sigurno je da položaj vlasti predstavlja jedan od najsnažnijih izvora moći. Onaj tko želi postići, ali i zadržati moć, mora se otvoriti različitim utjecajima i donositi odluke koje će omogućiti zadržavanje te moći. A ispravne su sigurno one odluke koje utječu na dobrobit ljudi. U okviru tih vrsta odluka nalaze se i odluke o prihvaćanju programa prevencije ili djelovanja za djecu i mlade. Odgovornost i zadaća stručnjaka je da uporno i vješto komunicirajući prezentiraju strategije preventivnog djelovanja djelujući na taj način na odgovornost političara da donesu ispravne odluke.

Osim političara značajnu ulogu u izgrađivanju partnerstva u zajednici imaju gospodarstvenici. Oni su najčešće zanimljivi zbog njihove mogućnosti da financijski ili u obliku drugih vrsta donacija pomognu programima prevencije. No, važno je da kao ljudi koji doprinose razvoju zajednice budu zainteresirani i upoznati s problemima u zajednici, jer informiranost i razumijevanje problema osigurava lakši i brži put njihova rješavanja.

Rodni odnosi moći

Kada se radi o političkom djelovanju, vlada mišljenje da su žene apolitičnije od muškaraca iz čega se onda zaključuje kako je prirodno da ih je manje uključeno u politiku. Osim toga velik dio žena svjesno ograničava svoju sferu djelovanja i političke angažiranosti na tzv. socijalu i njoj odgovarajući skup problema, poput problema obitelji, zdravlja, droge, mladih i sl. Koliko god ti problemi bili bitni, ženska se participacija u politici ne bi trebala ograničiti na taj skup problema ili, pak, na zaštitu isključivo ženskih interesa. Time se, naime, žene i dalje vezuju uz sferu pitanja tzv. privatnoga života, dok se muškarcima prepušta djelokrug “težih” stvari poput financija ili obrane. Preciznije, time se na jednoj drugoj razini perpetuirala tradicionalna spolna podjela uloga i domena, pa i podupire percepcija neadekvatnosti žena u

tzv. muškim domenama (Prijić – Samardžija, 2003).

Istraživanje provedeno u Europskoj zajednici 1989. g. (kada je brojala 12 članica) pokušalo je dati odgovore na pitanja o zainteresiranosti žena za politiku (Leinert Novosel, 2003). Dok je gotovo svaki drugi muškarac jako ili prilično zainteresiran za politiku, kod žena je to tek svaka treća ispitanica. Zanimljivo je da je interes žena za politiku u Hrvatskoj značajno veći nego interes europskih ispitanica, pa čak i europskih muškaraca. Prema Leinert Novosel (2003) ova posebnost može se objasniti ukidanjem totalitarnog sustava i otvaranjem mogućnosti kreativnog djelovanja u demokraciji. Usprkos tome, ove se promjene nisu odrazile na karakter sveukupne političke scene, niti na odnos prema ženama u politici. Njihovo sudjelovanje u najvišim tijelima vlasti, ostalo je i nadalje skromno, usprkos blagom porastu žena u političkom životu.

Galić (2002) navodi da rodna/spolna dominacija postoji kao možda najprodornija ideologija naše kulture i osigurava njezin najfundamentalniji koncept moći. Rodni odnosi moći uvjetovani su ideološkim, biološkim, sociološkim, klasnim, psihološkim i drugim dimenzijama. Osnovna struktura svih suvremenih društava jest patrijarhalnost, a obrazovne institucije patrijarhata segregirano prihvaćaju podjelu između «muških» i «ženskih» predmeta, pripisujući humanističke i društvene znanosti u njihovim marginalnim granama ženama, a znanost i tehniku, poslovanje i inženjerstvo muškarcima. Kontrola tih područja većinom je stvar političke moći. No, imaju li žene i muškarci podjednaku političku moć? Žene su zauzele prostor civilne scene, ali da bi se izazvale promjene, potrebno je biti tamo gdje se donose odluke. One se na lokalnoj razini donose u gradskim vijećima i skupštinama lokalnih zajednica. Pitanje političkog utjecaja nije samo izraženo u predstavničkim tijelima već i u izvršnoj vlasti. Jer, to je mjesto gdje se kreiraju strategije koje se onda mogu kroz predstavnička tijela obraniti. Znači, da bi žene bile uspješne, moraju biti prisutne i u izvršnoj vlasti. Možda je čak lokalna politika bolja za žene jer se na taj način može lakše privući veći broj žena i lakše se mogu osnažiti žene u političkim strankama kad se

radi o lokalnoj vlasti, nego kad se radi o državnoj politici (Paliković – Gruden, 2003).

Upravo iz navedenih razloga bilo je zanimljivo istražiti kolika je participacija žena u lokalnoj politici tj. postoji li rodna ujednačenost u obavljanju ključnih funkcija u lokalnoj zajednici kao i ispitati postoje li razlike u percepciji lokalne zajednice i poremećaja u ponašanju djece i mladih između muškaraca i žena. Ova pitanja se postavljaju upravo iz razloga što rodne uloge pripisuju brigu o djeci ženama, a ostatak ljudskih postignuća, interesa i ambicija muškarcima (Galić, 2002).

Cilj istraživanja

Osnovni cilj ovoga rada je ispitati je li spol činitelj koji utječe na percepciju lokalne zajednice i prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih iz perspektive ključnih ljudi. Specifični ciljevi koji proizlaze iz glavnog cilja su:

- utvrditi razlike prema spolu u procjeni susjedstva kao rizičnog činitelja za pojavu poremećaja u ponašanju;
- utvrditi razlike prema spolu u stavovima o prevenciji poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici;
- utvrditi razlike prema spolu u motivaciji za aktivnim sudjelovanjem u programima za djecu i mlade.

Hipoteze istraživanja

H1: Postoje razlike u percepciji lokalne zajednice i prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih između ključnih ljudi s obzirom na spol

H2: Postoje razlike u procjeni susjedstva kao rizičnog činitelja za pojavu poremećaja u ponašanju između ključnih ljudi s obzirom na spol

H3: Postoje razlike u stavovima prema prevenciji poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici između ključnih ljudi s obzirom na spol

H4: Postoje razlike u razini motiviranosti za uključivanje u programe djelovanja za djecu i mlade između ključnih ljudi s obzirom na spol

Postavljanjem ovih hipoteza željelo se ispi-

tati postoji li razlike između ključnih ljudi u odnosu na spol kada se radi o percepciji lokalne zajednice i prevencije poremećaja u ponašanju. Hipoteze su postavljene zbog činjenice koja govori da se javnim djelovanjem u zajednici više bave muškarci nego žene, ali u djelatnostima koje uključuju brigu o djeci i mladima, veća je zastupljenost žena.

2. Metodologija istraživanja

Rad se temelji na podacima istraživanja dobivenim za potrebe magistarskog rada «Ključni ljudi u lokalnoj zajednici u prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih», a koji nisu korišteni u magistarskom radu. Istraživanje je provedeno 2004. godine.

Uzorak ispitanika

Uzorak čini 255-ero ključnih ljudi u Gradu Velikoj Gorici.

Ključni ljudi su odabrani iz sljedećih skupina:

- Političari – članovi Gradskog vijeća, članovi Poglavarstva, predstavnici mjesne samouprave, članovi odbora Gradskog vijeća (83 ispitanika – 32,6%)
- Gospodarstvenici – direktori poduzeća, obrtnici (38 ispitanika – 14,9%);
- Ravnatelji, voditelji ustanova i institucija – vrtići, škole, ustanove socijalne skrbi, ustanove kulture, športa, pročelnici u upravi (46 ispitanika – 18%);
- Članovi upravnih tijela – članovi upravnih vijeća ustanova, školskih odbora, nadzornih odbora (88 ispitanika – 34,5%);

U uzorku je zastupljeno 155 muškaraca (60,8%) i 100 žena (39,2%) te se može reći da muškarci više sudjeluju u poslovima upravljanja u lokalnoj zajednici od žena. Od ukupno oko 70 000 stanovnika, polovica (oko 35 000) živi u središnjem naselju Velikoj Gorici. Od ukupnog broja ispitanika čak 204 ispitanika (80%) je iz Velike Gorice (urbani dio), a 51 ispitanik (20%) iz okolnih naselja (ruralni dio). Iz ovoga slijedi da su značajno aktivniji u životu zajednice

stanovnici Velike Gorice od stanovnika prigradskih naselja. Najveći broj ispitanika je iz upravnih tijela ustanova (34,5%), zatim iz mjesne samouprave (24,7%), iz ustanova (15,3%), iz poduzeća (38 ili 15,3%). 125 ispitanika (49%) su članovi političkih stranaka, dok 130 ispitanika (51%) nisu članovi političkih stranaka. Može se reći da je uzorak izjednačen po političkoj aktivnosti.

Uzorak varijabli

U ispitivanju je korišten Upitnik za ključne ljude u lokalnoj zajednici. Upitnik je modificiran za ovu namjenu (podloga za izradu upitnika bio je *Goodman, Wandersmanov upitnik*). Upitnik je preveden i koristi se u projektu „Zajednice koje brinu kao model prevencije poremećaja u ponašanju“ Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta (glavni istraživač je prof. dr. sc. Josipa Bašić).

Upitnik za ključne ljude u zajednici sastoji se od 4 skupine varijabli: procjena susjedstva, stavovi prema prevenciji poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici i informiranost te spremnost na djelovanje i djelovanje.

Procjena susjedstva

Ovaj dio upitnika sastoji se od 33 varijable putem kojih ispitanici opisuju susjedstvo u kojem žive te procjenjuju vjerojatnost za pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja u njihovoj okolini. Ispitanici opisuju susjedstvo i vrše procjenu na skali od 1 – 5 (1- ima puno, 2 –ima, 3 – ima ponešto, 4 – ima malo, 5 – nema; ili 1 – jako mi se sviđa, 2 –uglavnom mi se sviđa, 3 – niti mi se sviđa, niti mi se ne sviđa, 4 – malo mi se sviđa; 5 - ne sviđa mi se).

Stavovi prema prevenciji poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici i informiranost

Ovaj dio upitnika sastoji se od 26 varijabli. Ukupno 15 varijabli predstavlja stavove o programima prevencije i potrebi njihova provođenja. Ispitanici iznose stavove na skali od 1 – 5 (od 1 – u potpunosti se slažem do 5 – u potpunosti se ne slažem). 11 varijabli pokazuje informiranost ispitanika o postojećim programima prevencije (od 1 – potpuno netočno do 5 – potpuno točno).

Spremnost na djelovanje i djelovanje

Ukupno 15 varijabli opisuje spremnost na djelovanje i djelovanje organizacije/ustanove/institucije koju ispitanik predstavlja. Spremnost na djelovanje (8 varijabli) procjenjuje se na skali od 1 – 6 (1 - nije točno, 2 – djelomično točno, 3 – ni točno ni netočno, 4 – gotovo točno, 5 – potpuno točno, 6 – ne znam dovoljno da bih procijenio/la).

Djelovanje (7 varijabli) se procjenjuje na skali od 1 – 6 (1 – puno smanjila, 2 – malo smanjila, 3 – nije promijenila, 4 – malo povećala, 5 – puno povećala, 6 – ne znam dovoljno da bih procijenio/la).

Metode obrade podataka

Za obradu podataka korištene su: osnovna statistika, univarijatna analiza varijance te faktorska analiza. Faktorskom analizom utvrđena je faktorska struktura Upitnika za ključne ljude

Tablica 1. Svojtveni korjenovi matrice korelacija

	Svojtvene vrijednosti	Kumulativna varijanica	% zajedničke varijance
1	12.26	12.26	16.57
2	7.99	20.25	27.37
3	5.97	26.22	35.44
4	5.39	31.61	42.72
5	3.59	35.20	47.57
6	2.89	38.10	51.48
7	2.32	40.42	54.62
8	2.00	42.42	57.32
9	1.64	44.05	59.53
10	1.51	45.56	61.57
11	1.37	46.93	63.41
12	1.28	48.21	65.15
13	1.20	49.41	66.77
14	1.07	50.48	68.22
15	1.04	51.52	69.62
16	1.02	52.53	70.99
17	1.01	53.54	72.35

u zajednici. Univarijantnom analizom varijance utvrđena je razlika u percepciji lokalne zajednice između ključnih ljudi s obzirom na spol.

Rezultati istraživanja

Percepcija lokalne zajednice i prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih iz perspektive ključnih ljudi

Faktorska struktura upitnika izvedena je izračunavanjem značajnih glavnih komponenti matrice interkorelacija varijabli na temelju PB kriterija (Štalec, Momirović, 1971). Interpretacija podataka učinjena je pomoću orthoblique rotacije koja daje faktore koji su u međusobnoj korelaciji.

Iz tablice svojstvenih vrijednosti (*Tablica 1*) vidi se da je izdvojeno 17 faktora koji iscr-

pljuju 72,35% zajedničke varijance. Vidljivo je, također, da prva značajna svojstvena vrijednost najviše sudjeluje u objašnjenju totalne varijance (16.57%), a sudjelovanje svakog sljedećeg opada.

Matrica korelacija između faktora omogućava uvid u sedamnaest izdvojenih faktora koji čine percepciju lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi. Pregledom tablica korelacija među faktorima moguće je uvidjeti gdje su povezanosti među faktorima veće, a gdje manje što pridonosi definiranju faktorskog prostora percepcije lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi.

Može se zaključiti da je moguće ispitati percepciju lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi na 17 faktora.

Više o grupiranju faktora na području per-

Faktori – percepcija lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi u zajednici (74 varijable)	
Faktor	Opis faktora/imenovanje
1	Poznavanje programa prevencije koji se provode u lokalnoj zajednici
2	Procjena reakcije susjeda u smislu ignoriranja ovisnosti i nasilničkog ponašanja
3	Sudjelovanje institucije koju ključna osoba predstavlja u prevenciji u posljednjih 12 mjeseci
4	Nepostojanje pozitivnog stava o važnosti brige za djecu i mlade
5	Procjena negativnog mišljenja susjeda o nekim društveno neprihvatljivim ponašanjima
6	Odsustvo obilježja nekih društveno neprihvatljivih ponašanja u susjedstvu
7	Procjena spremnosti organizacije na djelovanje u cilju prevencije
8	Procjena nemogućnosti nabavljanja droge u lokalnoj zajednici
9	Procjena povoljnih financijskih prilika stanovnika lokalne zajednice
10	Negativna percepcija sigurnosti susjedstva
11	Nepotrebno sudjelovanje lokalne zajednice u programima prevencije
12	Procjena nedostupnosti alkohola (droga) djeci
13	Procjena potrebe sudjelovanja uprave lokalne zajednice u prevenciji, ali nezadovoljstvo financijskom situacijom lokalne zajednice
14	Deklarativna želja za učenjem o programima prevencije, ali nezainteresiranost za aktivnim sudjelovanjem
15	Procjena odsutnosti nasilja u lokalnoj zajednici
16	Neimenovan faktor ("Ne znam zašto neki prevenciju poremećaja u ponašanju smatraju važnom", "Koliko susjeda zna vaše ime?")
17	Deklarativan stav o potrebi provedbe programa prevencije u lokalnoj zajednici

cepcije lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi govori faktorska analiza drugog reda kojom su informacije iz 17 opisanih faktora reducirane, a koja je učinjena po PB kriteriju.

Faktorskom analizom drugog reda na faktorima/varijablama percepcije zajednice iz perspektive ključnih ljudi dobivena su 2 faktora. Iz tablice svojstvenih korjenova (tablica 2) vidljivo je da 2 faktora iscrpljuju 36,31% zajedničke varijance pri čemu prvi faktor ima veći udio (20.98%).

Tablica 2. Svojstveni korjenovi matrice korelacija

	Svojstvene vrijednosti	Kumulativna varijanca	% zajedničke varijance
1	3.57	3.57	20.98
2	2.61	6.17	36.31

Prvi izdvojeni faktor sažeo je informacije iz faktora prvog reda koji govore o (14) deklarativnoj želji za učenjem o programima prevencije, ali nezainteresiranosti za aktivnim sudjelovanjem, (11) nepotrebnom sudjelovanju lokalne zajednice u programima prevencije, (1) poznavanju programa prevencije koji se provode u zajednici, (17) deklarativnom stavu o potrebi provedbe programa prevencije u lokalnoj zajednici, (7) procjeni spremnosti organizacije na djelovanje u cilju prevencije, (4) nepostojanju pozitivnog stava o važnosti brige za djecu i mlade, (3) sudjelovanju organizacije koju ključna osoba predstavlja u prevenciji, (13) procjenu potrebe sudjelovanja uprave lokalne zajednice u prevenciji te se može nazvati **faktorom poznavanja programa prevencije, stava o važnosti provedbe programa prevencije na deklarativnoj razini, ali nezainteresiranost za aktivnim sudjelovanjem.**

Drugi izdvojeni faktor sažeo je informacije iz faktora prvog reda koji se odnose na (10) percepciju susjedstva kao nesigurnog mjesta, (15) procjenu odsutnosti nasilja u zajednici, (6) odsustvo obilježja nekih društveno neprihvatljivih ponašanja u susjedstvu, (12) procjenu nedostupnosti alkohola (droga) djeci, (5) procjenu negativnog mišljenja susjeda o nekim društveno neprihvatljivim ponašanjima, (2) procjenu reakcije susjeda u smislu ignoriranja ovisnosti i nasilničkog

ponašanja, (8) procjenu nemogućnosti nabavljanja droge u lokalnoj zajednici, (9) procjenu povoljnih financijskih prilika stanovnika zajednice, (3) sudjelovanju organizacije koju ključna osoba predstavlja u prevenciji. Drugi faktor može se nazvati **faktorom procjene rizičnih čimbenika za pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja u lokalnoj zajednici.**

Faktori 2. reda – percepcija lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi u zajednici	
Faktor	Opis faktora/imenovanje
1.	Poznavanje programa prevencije, stav o važnosti provedbe programa prevencije na deklarativnoj razini, ali nezainteresiranost za aktivnim sudjelovanjem
2.	Procjena rizičnih čimbenika za pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja u lokalnoj zajednici.

Matrica korelacija između faktora pokazuje malu povezanost što znači da se radi o dva dobro izdvojena i različita faktora koji su u negativnoj korelaciji.

Tablica 3. Matrica korelacija između faktora

	1	2
1	1.00	-.16
2		1.00

Zaključno se može reći da se radi o dva samostalna faktora koji se odnose na percepciju lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi. Jedno područje vezano je uz procjenu rizičnih čimbenika za pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja, dok se drugo područje odnosi s jedne strane na osobne stavove i mišljenje o programima prevencije, a s druge strane na zainteresiranost za aktivnim sudjelovanjem.

Razlike između ključnih ljudi u percepciji lokalne zajednice u odnosu na spol

Univarijatnom analizom varijance ispitivane su razlike između muških i ženskih ispitanika, a rezultati su prikazani u Tablici 4.. Iz tablice je vidljivo da postoje statistički značajne razlike u

Tablica 4. Rezultati univarijatne analize varijance - Razlike između ključnih ljudi po SPOLU;

Varijable	Aritmetičke sredine		Standardne devijacije		F DF1= 1 DF2= 253	Razina značajnosti
	M	?	M	?		
VAR001	.02	-.03	1.05	.92	8.05	.005*
VAR002	-.01	.01	.98	1.04	.04	.844
VAR003	-.02	.03	1.03	.94	6.29	.012*
VAR004	.07	-.10	.96	1.05	1.75	.184
AR005	.05	-.07	1.00	1.00	1.66	.196
AR006	.11	-.17	1.01	.96	8.92	.003*
AR007	.05	-.08	.97	1.04	2.91	.085
AR008	.08	-.12	1.00	.99	3.91	.046*
AR009	.05	-.08	.99	1.00	1.52	.217
AR010	-.10	.16	1.04	.91	13.08	.001*
AR011	.00	.00	1.02	.97	3.46	.061
AR012	.04	-.05	.99	1.01	.74	.604
AR013	-.02	.04	1.04	.94	6.74	.010*
AR014	-.02	.04	1.06	.90	10.19	.002*
AR015	-.04	.07	1.06	.90	10.54	.002*
AR016	-.02	.02	1.08	.87	12.70	.001*
AR017	-.03	.05	1.12	.78	20.16	.000*
AR018	.00	.00	1.08	.85	13.74	.001*
AR019	-.07	.10	1.00	.99	2.90	.086
AR020	.06	-.09	1.01	.98	3.62	.055
AR021	.04	-.05	.98	1.03	3.40	.063
AR022	.02	-.03	1.01	.98	2.60	.104
AR023	.00	-.01	1.00	1.01	.33	.576
AR024	-.03	.05	.99	1.02	3.80	.049*
AR025	-.05	.08	1.02	.96	5.00	.025*
AR026	.00	.00	.99	1.02	3.80	.049*
AR027	.00	.00	1.00	.99	1.64	.198
AR028	.07	-.10	.95	1.06	5.42	.020*
AR029	.09	-.15	.94	1.07	8.86	.004*
AR030	.08	-.12	1.02	.96	6.94	.009*
AR031	-.01	.01	.96	1.06	8.80	.004*
AR032	.04	-.06	.95	1.07	9.44	.003*
AR033	.05	-.08	.97	1.04	10.53	.002*
AR034	-.07	.11	1.08	.84	16.43	.000*
AR035	-.07	.11	1.09	.83	17.88	.000*
AR036	-.07	.11	1.10	.81	19.86	.000*

AR037	-.06	.10	1.08	.85	15.30	.000*
AR038	.06	-.09	.98	1.02	.04	.836
AR039	-.03	.04	.98	1.03	10.82	.002*
AR040	-.12	.18	1.12	.73	29.10	.000*
AR041	-.07	.10	1.04	.93	8.98	.003*
AR042	-.02	.03	1.06	.90	10.05	.002*
AR043	-.08	.13	1.11	.77	23.05	.000*
AR044	-.05	.08	1.11	.78	20.78	.000*
AR045	-.08	.12	1.04	.92	9.92	.002*
AR046	.00	.01	.97	1.05	10.75	.002*
AR047	-.07	.12	.99	1.01	2.18	.138
AR048	.01	-.02	.94	1.08	10.67	.002*
AR049	.02	-.03	.94	1.09	10.82	.002*
AR050	-.11	.17	1.03	.92	12.04	.001*
AR051	.05 -.08	.94	1.08	11.79	.001*	
AR052	-.04	.06	.98	1.03	12.67	.001*
AR053	-.02	.02	.98	1.03	12.75	.001*
AR054	.00	.00	.95	1.08	12.50	.001*
AR055	.01	-.01	.96	1.06	12.58	.001*
AR056	-.04	.06	.99	1.01	.49	.508
AR057	.00	.00	.95	1.08	12.53	.001*
AR058	-.04	.06	1.01	.99	2.86	.088
AR059	-.02	.03	.98	1.03	12.91	.001*
AR060	.02	-.03	.97	1.05	12.99	.001*
AR061	.07	-.10	.93	1.09	14.52	.000*
AR062	.02	-.03	.99	1.02	14.98	.000*
AR063	.00	-.01	.99	1.02	14.97	.000*
AR064	.03	-.05	1.00	1.00	1.75	.184
AR065	.01	-.02	.97	1.05	14.86	.000*
AR066	.05	-.08	.96	1.05	15.90	.000*
AR067	.00	.00	.99	1.02	16.05	.000*
AR068	-.04	.07	.93	1.09	16.33	.000*
AR069	-.10	.15	.97	1.03	1.04	.310
AR070	-.06	.09	.96	1.05	18.05	.000*
AR071	-.04	.07	.95	1.08	18.54	.000*
AR072	-.07	.11	.95	1.06	20.58	.000*
AR073	-.07	.11	.96	1.05	22.77	.000*
AR074	-.06	.10	.97	1.03	24.46	.000*

percepciji lokalne zajednice između ključnih ljudi po spolu i to u većini (55) varijabli.

Percepcija susjedstva

U varijablama koje opisuju sigurnost susjedstva može se reći da muškarci percipiraju susjedstvo sigurnijim od žena, da muškarci više od žena izražavaju brigu o tome ima li zajednica dovoljno programa prevencije te bolje poznaju programe koji se u zajednici provode. Žene pak više nego muškarci smatraju da lokalna zajednica treba osigurati uvjete za provođenje programa prevencije, da bi to trebala biti zakonska obveza te da programi prevencije značajno podižu kvalitetu življenja u zajednici. Značajno je što žene više nego muškarci pokazuju želju da nauče više o programima prevencije koji se provode u zajednici.

Vezano uz percepciju susjedstva u kojem žive, žene primjećuju više nego muškarci znakove vandalizma i sukladno tome ne procjenjuju susjedstvo sigurnim mjestom te su kritične prema susjedstvu s obzirom na odgoj djece u njemu. Muškarci više nego žene primjećuju ljude koji piju ili se drogiraju. Žene smatraju, više nego muškarci da će susjedi reagirati na ponašanje djeteta koje je u tom trenutku neprihvatljivo (špricanje ulice sprejem). Slična je situacija i s procjenom stavova u susjedstvu koji se odnose na prihvatljivost nošenja oružja bez dozvole, pušenje marihuane, pojavu konzumiranja alkohola kod adolescenata, nasilno ponašanje, činjenje kaznenih djela. U svim ovim varijablama žene pokazuju veću osjetljivost za probleme društveno neprihvatljivih ponašanja od muškaraca. Žene su zadovoljnije od muškaraca financijskom situacijom zajednice iako u procjeni socijalne slike zajednice nema statistički značajnih razlika između žena i muškaraca.

Što se tiče mogućnosti nabavljanja droge ili alkohola maloljetnoj osobi, muškarci smatraju da za to postoji mala mogućnost, za razliku od žena koje misle da nije problem nabaviti drogu ili alkohol u zajednici.

Stavovi o prevenciji poremećaja u ponašanju

Što se tiče stavova o prevenciji poremećaja u ponašanju istraživanjem se pokazala značajna razlika između muškaraca u žena u varijablama

koje se odnose na potrebu i obvezu organiziranja programa prevencije u zajednici. Žene, više nego muškarci, smatraju da bi svaka lokalna zajednica trebala organizirati programe prevencije na svom području, da bi obveza sudjelovanja lokalne zajednice u prevenciji trebala biti zakonska obveza, da bi u državnom i gradskom proračunu trebalo osigurati sredstva za programe prevencije, da programi prevencije značajno podižu kvalitetu življenja u zajednici te da predstavljaju širi društveni interes. Nadalje, žene smatraju da je dobro da djeca i mladi aktivno sudjeluju u životu zajednice te da im treba osigurati prostor za njihove aktivnosti. Samo u varijabli koja se odnosi na brigu o tome ima li u zajednici dovoljno programa prevencije, muškarci pokazuju veću zabrinutost od žena. Dakle, muškarci izražavaju brigu o tome ima li zajednica dovoljno programa prevencije, no u konkretnim stavovima o važnosti i potrebi organiziranja tih programa, žene su u značajnoj prednosti.

Poznavanje programa prevencije koji se provode u zajednici

Vezano uz poznavanje programa prevencije koji se već provode u lokalnoj zajednici, muškarci su više nego žene svjesni da postoje takvi programi u Gradu Velikoj Gorici, poznato im je tko programe provodi te su upoznati s postojanjem Povjerenstva za prevenciju poremećaja u ponašanju. Žene, međutim, pokazuju bolje rezultate kada se treba izjasniti o osobnom aktivnom uključivanju u poboljšanje programa prevencije u zajednici. One su spremnije od muškaraca za sudjelovanje u programima, žele naučiti više o tim programima te veći broj žena zna da je otvoren Centar za djecu, mlade i obitelj. Ovi rezultati potvrđuju da su žene spremnije nego muškarci na izravno sudjelovanje, na učenje o prevenciji, što predstavlja preduvjet za postavljanje strategije prevencije.

Sudjelovanje organizacije/ustanove/institucije u prevenciji

U varijablama koje govore o sudjelovanju organizacije koju ključna osoba predstavlja, muškarci pokazuju bolje rezultate u onom dijelu koji se odnosi na spremnost organizacije na sudjelovanje, izdvajanje financijskih sredstava, suradnju

s drugim organizacijama, ulaganje truda i vremena u programe prevencije, raspravljanje o programima prevencije na zajedničkim sastancima. Žene pokazuju bolje rezultate u varijablama koje se odnose na konkretno djelovanje organizacije u posljednjih 12 mjeseci što znači da procjenjuju da se u posljednjih 12 mjeseci uključenost organizacije u rješavanje pitanja poremećaja u ponašanju povećala, kao i dijeljenje sredstava za programe, suradnja s drugim organizacijama i poduzimanje zajedničkih projekata.

Interpretacija rezultata

Percepcija lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi

Istraživanjem faktorske strukture Upitnika za ključne ljude na uzorku od 255 ispitanika izdvojeno je 17 faktora koji su faktorskom analizom drugog reda reducirani u dva izdvojena faktora. Prvi izdvojeni faktor opisuje poznavanje i važnost provedbe programa prevencije u lokalnoj zajednici na deklarativnoj razini, ali nezainteresiranost za aktivnim sudjelovanjem, dok se drugi faktor odnosi na procjenu rizičnih činitelja za pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja u lokalnoj zajednici. Mala povezanost između ova dva faktora govori o njihovoj odvojenosti i različitosti.

Poznavanje programa prevencije koji se već provode u zajednici povezano je s interesom za programe prevencije kao i sa stavovima o važnosti poduzimanja različitih mjera kojima se sprječavaju poremećaji u ponašanju djece i mladih. Stavovi o važnosti poduzimanja preventivskih intervencija trebali bi biti rezultat znanja o važnosti poduzimanja mjera koje će na vrijeme spriječiti društveno neprihvatljive pojave.

Moglo bi se reći da prvi izdvojeni faktor predstavlja slijed potrebnih koraka koji predstavljaju uvjet za postavljanje strategije prevencije: zainteresiranost ključnih ljudi a) potreba sudjelovanja lokalne zajednice b) poznavanje programa prevencije koji se provode u zajednici c) važnost provedbe programa prevencije u zajednici d) procjena spremnosti organizacije za djelovanje e) procjena stavova okoline o važnosti brige za

djecu i mlade.

Procjena rizičnih činitelja za pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja u lokalnoj zajednici temelji se na informacijama koje se u najvećoj mjeri odnose na percepciju sigurnosti susjedstva te procjenu prisutnosti nasilja u zajednici. Nadalje, važne informacije su one o prisutnosti obilježja nekih društveno neprihvatljivih ponašanja u susjedstvu, dostupnost alkohola i droga djeci, mišljenje i reakcije susjeda na neka društveno neprihvatljiva ponašanja, mogućnost nabavljanja droge u zajednici te financijske prilike stanovnika zajednice. Može se reći da je drugi izdvojeni faktor sažeo informacije koje se svode na objedinjavanje rizičnih činitelja u lokalnoj zajednici. Rizični činitelji objedinjeni unutar ovog faktora već su kao takvi navedeni u istraživanjima autora ovih područja. Tako Williams, Ayers, Arthur (1997, prema Bašić 2000) govore o prisutnosti nasilja i siromaštvu, Hawkins i sur. (2000) između ostalog, spominju dostupnost droge i oružja, podržavanje normi antisocijalnog ponašanja što je povezano s pojavom nasilničkog ponašanja i socioekonomskim uvjetima u zajednici.

Zaključno, može se reći da generalnu sliku prostora percepcije lokalne zajednice čine dvije glavne skupine unutar kojih se grupiraju faktori povezani s prevencijom poremećaja u ponašanju. Jedna skupina se odnosi na percepciju susjedstva koja uključuje vanjska obilježja susjedstva i procjenu reakcije susjeda na neke oblike društveno neprihvatljivih ponašanja. Druga skupina uključuje stavove prema prevenciji poremećaja u ponašanju, poznavanje programa koji se već provode u zajednici i spremnost na sudjelovanje u prevenciji. Moglo bi se reći da prva skupina varijabli predstavlja temelj za procjenu rizičnih činitelja u zajednici, dok druga skupina može predstavljati temelj za procjenu zaštitnih činitelja na kojima bi se mogla graditi strategija prevencije. Čini se da mnogo teži dio postavljanja strategije prevencije predstavlja, kako u organizacijskom, tako i u provedbenom smislu, dio u kojem treba razraditi uključivanje ključnih ljudi u programe prevencije. U tome značajnu pomoć mogu pružiti oni ključni ljudi koji prepoznaju važnost izravnog

sudjelovanja i stvaranja ozračja koje podržava sustavno organiziranu brigu za djecu i mlade i u kojem je sudjelovanje svih stanovnika lokalne zajednice potrebno i dobrodošlo.

Razlike između ključnih ljudi prema spolu

Zanimljivo je analizirati omjer muškaraca i žena u skupini ključnih ljudi lokalne zajednice. Od 255 ispitanika 155 je muškaraca i 100 žena. Iz toga proizlazi da je u lokalnoj zajednici društveno aktivno 39% žena i 61% muškaraca. Vidljivo je da su žene manje zastupljene na pozicijama moći s kojih se utječe na donošenje odluka. U skupini ključnih ljudi koji se bave politikom u lokalnoj zajednici, muškarci su značajno zastupljeniji nego žene. Posebno se to odnosi na zastupljenost u političkim tijelima lokalne zajednice (od 27 vijećnika Gradskog vijeća samo je 5 žena, dok među 9 članova Gradskog poglavarstva nema niti jedne žene; 2004. godina). Ovaj omjer žena i muškaraca potvrđuje da većina žena (iako predstavljaju polovinu populacije), ne dobiva šansu da se «približi» ili eventualno sudjeluje u procesima političkog odlučivanja (Leinert Novosel, 1990). Traganje za uzrocima slabijeg sudjelovanja žena u političkim procesima predstavlja središnju temu istraživanja mnogih autora koji su uzimali u obzir širok raspon različitih činitelja, od socijalizacije do podjele rada i situacijskih utjecaja u samim političkim strukturama.

Iako deklarativno žene i muškarci imaju jednaka zakonska prava kao i mogućnost javnog djelovanja, u praksi se područjima javnih djelatnosti ipak više bave muškarci. Budući da razlike između žena i muškaraca proizlaze iz povijesnih, društvenih i kulturalnih utjecaja, vjerojatno i razlike u razmišljanjima o različitim područjima koja se odnose na brigu i zaštitu djece i mladih postoje zbog istih ili sličnih razloga. Prema istraživanju Leinert Novosel (2003) više od polovice ispitanica (58%) i samo četvrtina muškaraca (25%) ne prihvaćaju tvrdnju da su primarna ženina ambicija obitelj i djeca, a tek potom sve ostalo. Ovakve rezultate potvrđuje istraživanje o vrijednosnom sustavu mladih i društvenim promjenama u Hrvatskoj (Ilišin i Radin, 2002; prema Bouillet,

2004) koji govore i o izrazitijoj tradicionalističkoj orijentaciji mladih muškaraca. Prema istraživanju koje su proveli Blažeka i sur. (2004) utvrđena je razlika u doživljaju kvalitete obiteljskih odnosa očeva i majki koja je vjerojatno uvjetovana stvarnim razlikama u sadržaju roditeljskih uloga, gdje su očevi više zaokupljeni osiguranjem materijalne egzistencije pa manje vremena provode s djecom. Neka istraživanja govore o spolnim razlikama u percepciji obiteljskog funkcioniranja gdje se mladiće odgaja da budu neovisniji i manje izražavaju osjećaje, a djevojke da budu toplije i ekspresivnije (Block 1983; Russell i Russell, 1987; Shek i Chan, 1999; prema Shek, 2002; prema Bezinović, 2004). Očekivanje veće neovisnosti kod mladića moglo bi biti razlogom njihove veće angažiranosti u sferama političkog djelovanja, jer im za takve aktivnosti preostaje više vremena nego ženama koje su u tradicionalnom društvu orijentirane na brigu o obitelji i djeci.

Istraživanjem razlika u percepciji lokalne zajednice između ključnih ljudi s obzirom na spol i dobivenih rezultata, vidljivo je da postoje značajne razlike između žena i muškaraca te se sve postavljene hipoteze mogu prihvatiti u cijelosti.

Žene percipiraju više nego muškarci rizične činitelje u lokalnoj zajednici te pokazuju veću osjetljivost za probleme društveno neprihvatljivih ponašanja.

Muškarci više no žene primjećuju ljude koji piju ili se drogiraju što može biti posljedica kulturološke pojave u zajednici, a to je činjenica da muškarci u većem broju i više vremena provode na mjestima u kojima se konzumira alkohol te češće susreću ljude koji su pod utjecajem alkohola i drugih sredstava ovisnosti. Žene smatraju, više no muškarci da će susjedi reagirati na neprihvatljivo ponašanje djeteta (špricanje ulice sprejem) što bi mogla biti posljedica vlastitih stavova prema kojima žene (češće no muškarci) reagiraju ako primijete da se dijete nalazi u situaciji u kojoj nanosi štetu sebi ili okolini.

Žene su spremnije od muškaraca na konkretno djelovanje i izravno sudjelovanje u programima

za djecu i mlade. Ovi rezultati mogli bi upućivati na razmišljanje prema kojem su žene mnogo izravnije i jasnije kada se treba izjasniti o problemu i poduzeti korake za njegovo rješavanje.

Zaključna razmatranja

Predmet istraživanja ovog rada su razlike u percepciji lokalne zajednice i prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih između ključnih ljudi s obzirom na spol. Percepcija lokalne zajednice i prevencije poremećaja u ponašanju istraživana je putem područja rizičnih činitelja za pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja u lokalnoj zajednici i područja zaštitnih činitelja koji utječu na stvaranje otporne lokalne zajednice. Rizični činitelji se procjenjuju na temelju vanjskih obilježja susjedstva, kao i stavova susjeda prema nekim društveno neprihvatljivim ponašanjima. Zaštitni činitelji su informiranost o već postojećim programima, pozitivni stavovi o prevenciji poremećaja u ponašanju te spremnost na djelovanje i aktivno sudjelovanje u programima prevencije. Zaštitni činitelji odnose se također na konkretne programe koji se provode i mjere koje se poduzimaju na području Grada Velike Gorice. Aktivno sudjelovanje ključnih ljudi odnosi se na instituciju koju ključna osoba predstavlja, ali i na aktivno osobno uključivanje. Osobno uključivanje označava spremnost za izdvajanjem sredstava, izdvajanje vremena i truda u akcijama za djecu i mlade te uključivanje u edukaciju o prevenciji poremećaja u ponašanju.

Glavni cilj ovog istraživanja bio je utvrditi kakva je percepcija lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi te postoje li razlike među ispitanicima u odnosu na spol, a u svrhu osmišljavanja i organiziranja strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih na području lokalne zajednice koju određuju njena specifična obilježja.

Istraživanjem percepcije lokalne zajednice iz perspektive ključnih ljudi dobivena je slika lokalne zajednice koju čini poduzimanje mjera i aktivnosti koje se posljednjih godina provode u zajednici, a kojima se nastoji utjecati na smanjenje poremećaja u ponašanju među djecom i mladima. Osim dobivanja slike lokalne zajednice

iz perspektive ključnih ljudi, istraživanje pokazuje i kolika je motiviranost ključnih ljudi za aktivnim sudjelovanjem u prevenciji poremećaja u ponašanju. Osim toga, rezultati istraživanja pokazuju koliko su organizacije/institucije/ustanove iz kojih dolaze ključni ljudi spremne na aktivno sudjelovanje u prevenciji. Sve navedeno predstavlja podlogu na kojoj bi se mogla graditi strategija prevencije u lokalnoj zajednici koja je prije svega usmjerena na primarnu prevenciju, ali i rane intervencije kod onog dijela djece i mladih kod kojih postoje rizici za razvoj poremećaja u ponašanju. Otkrivanje potencijala i prednosti u zajednici te njihovo iskorištavanje u svrhu prevencije dovodi do stvaranja poticajnog okruženja koje omogućava zdrav razvoj i odrastanje djece i mladih.

Rezultati pokazuju da ključni ljudi, smatraju važnim provoditi programe prevencije u lokalnoj zajednici, poznaju programe koji se već provode te prepoznaju potrebu za provođenjem programa, no nisu spremni aktivno se uključiti u njihovu provedbu.

Budući da su žene u manjem broju zastupljene u političkom i javnom djelovanju u lokalnoj zajednici, bilo je zanimljivo istražiti postoje li razlike između muškaraca i žena u razumijevanju problema i želje za aktivnim uključivanjem. Pokazalo se da spol predstavlja važnu varijablu koju treba uzeti u obzir kada govorimo o sudjelovanju ključnih ljudi u brizi za djecu i mlade.

Može se reći da su žene spremnije od muškaraca na konkretno djelovanje i izravno sudjelovanje u programima za djecu i mlade. One žele, više nego muškarci usvajati nova znanja o prevenciji, što znači da su spremnije za edukaciju i za poduzimanje aktivnosti s ciljem prevencije poremećaja u ponašanju. Muškarci se, više deklarativno nego izravno, izjašnjavaju o potrebi i važnosti provođenja programa prevencije, no nisu naročito spremni i sami sudjelovati u tim programima i uključiti se u edukaciju. Zanimljivo je da žene pokazuju spremnost na sudjelovanje što potvrđuje tezu o većoj osjetljivosti žena za brigu o djeci i mladima. Osim toga, činjenica je da su i među stručnjacima koji se bave ovim područjem zastupljenije žene.

Razlike između muškaraca i žena dobivene ovim istraživanjem, potvrđuju da smo vjerojatno još daleko od promjene konzervativnog stava prema rodnim ulogama u društvu te da bez obzira na deklarativan stav o ravnopravnosti spolova, muškarci imaju veću moć na društvenoj ljestvici. Stoga su muškarci prisutniji u skupini ključnih ljudi nego žene, no žene izražavaju veći stupanj motiviranosti za davanje aktivnog doprinosa provođenju programa prevencije što potvrđuje njihovu osjetljivost za probleme djece i mladih. Žene su, osim toga, prema rezultatima ovog istraživanja, spremnije preuzeti nove obveze i odgovornosti s ciljem poboljšanja uvjeta u kojima odrastaju djeca i mladi što čini temelj prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici.

Zaključno, može se reći da je ovo istraživanje otvorilo nekoliko pitanja o percepciji lokalne zajednice iz perspektive onih ljudi koji donose odluke važne za odrastanje djece i mladih u lokalnoj zajednici: jesu li žene općenito osjetljivije za pitanja koja se odnose na brigu o djeci i mladima od muškaraca te je li potrebno djelovanje usmjeriti na sve ključne ljude u zajednici ili samo na pripadnike muškog spola. Ako su žene osjetljivije za pitanja brige o djeci i mladima, ako su spremnije od muškaraca

aktivno sudjelovati i donositi odluke koje utječu na zdravo odrastanje djece, onda bi stručnjaci koji se bave djecom i mladima trebali smatrati poželjnim veće uključivanje žena u politički život. No, briga o djeci i mladima, kao prioritet iznad i ispred svih prioriteta, ne bi trebala ovisiti o razlikama u percepciji problema s obzirom na spol onih ljudi koji donose odluke. Razlozi dominantne uloge muškaraca u skupini ključnih ljudi ovise i o ženama i o muškarcima – kao što muškarci trebaju mijenjati svoj odnos prema ženama u politici, tako i žene trebaju biti voljne sudjelovati u političkom životu. Osobna i profesionalna odgovornost ne obvezuje samo stručnjake koji se bave prevencijom već i one ljude koji donose odluke kako na razini opće politike, tako i na razini politike lokalne zajednice. Jedino ako politika podrži napore stručnjaka te uvažava značenje i važnost preventivnog djelovanja, moguće je organizirati i provoditi kvalitetno osmišljenu strategiju prevencije u lokalnoj zajednici. Prevencija treba biti dio djelovanja svih službi, ugrađena u programe svih institucija i ustanova u društvu i što je najvažnije, u svijesti svih onih ljudi koji donose odluke.

Literatura

- AED – Academy for Educational Development (2003): Pokretanje zajednice, Zagreb.
- Alinčić, Mira (1998): O dječjim pravima u hrvatskom zakonodavstvu iz europskog vidokrug. Vladavina prava: časopis za pravnu teoriju i praksu, Pravni fakultet, Zagreb.
- Anderson, R. E., Carter, I. (1990): Human behaviour in the Social Environment: A Social System Approach. Aldine de Gruyter, NY.
- Bašić, J. (2000): Rizični i zaštitni čimbenici u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži: teorijsko motrište. (U) Bašić, J.; Janković, J. (ur) Rizični i zaštitni čimbenici u razvoju poremećaja u ponašanju djece i mladeži. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb, 31-45.
- Bašić, J. (2001): Lokalna zajednica u prevenciji poremećaja u ponašanju: određenje i teorijski pristupi. (U) Janković, J., Bašić, J. (ur) Prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb, 33-47.
- Bašić, J. (2002): Prevencijska istraživanja i prevencijska praksa. 6 znanstveni skup Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta «Istraživanja u edukacijsko-rehabilitacijskim znanostima», Zagreb, 23-25.10.2002.
- Benard, B. (1996): Resilience Research. A Foundation of Youth Development. New Designs for Youth Development.
- Berns, R. M. (1985): Child, Family, Community. CSB College Publishing, NY.
- Blažeka, S. i sur.(2004): Kvaliteta obiteljskih odnosa u seoskim i gradskim obiteljima. Sociologija sela. Institut za društvena istraživanja, Zagreb, br. 163/164, 45-68.
- Bronfenbrenner, U. (1979): The Ecology of Human Development. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bouillet, D. (2004): Odnos mladih prema vrijednostima i činiteljima obiteljskog života. Sociologija sela. Institut za društvena istraživanja, Zagreb, br. 163/164, 173-194.
- Craig, C.D. (1999): An Introduction to the Risk and Resiliency Conceptual Framework: university of North Carolina – Chapel Hill.
- Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži (2003): Prevencija urbanog kriminala. Vodič za tijela lokalne i regionalne samouprave. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb.
- Fawcett, S. B., Paine, A. L., Francisco, V. T., Vliet, M. (1993) Promoting Health Through Community Development; Haworth Press, Binghamton.
- Ferić, M., Kranželić, V. (2001): Lokalna zajednica u osmišljavanju i postavljanju programa prevencije poremećaja u ponašanju. (U) Janković, J., Bašić, J. (ur) Prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb, 65-80.
- Fraser, M. W.(1997): The Ecology of Childhood: The multisystems Perspective. (In) Fraser, W. M. (ed): Risk and Resilience In Childhood: An ecological Perspective. NASW Press, 1-9.
- Fryer, D. (2000): The future of Primary Prevention. The Journal of Primary Prevention, 21,2.137-140.
- Galić, B. (2002): Moć i rod. Revija za sociologiju, 3-4, 2002, Zagreb.

- Hodžić A., Bijelić N. (2003): Značaj roda u stavovima i seksualnom ponašanju adolescenata i adolescentica. CESI. Zagreb.
- Hoover, S.; Achilles, M. (1996): Let's Make a Deal – Collaborating on a Full-Service School with Your Community. Corwin Press Inc., Thousand Oaks, CA.
- Kranželić – Tavra, V. (2002): Rizični i zaštitni čimbenici u školskom okruženju kao temelji uspješnije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 38, 1, 1-12, Zagreb.
- Lauc, Z. (1999): Promicanje i provedba načela Europske povelje o lokalnoj samoupravi, osobito načela supsidijarnosti. Javna uprava u demokratskom društvu. Zbornik radova, Zagreb, 131-154.
- Leinert Novosel, S. (1990): Žene – politička manjina. NIRO Radničke novine, Zagreb.
- Leinert Novosel, S. (1999): Žena na pragu 21. stoljeća. Ženska grupa TOD, Zagreb.
- Mataga Tintor, A. (2001): Mogućnosti djelovanja jedinice lokalne samouprave u prevenciji društveno neprihvatljivih ponašanja djece i mladih. (U) Janković, J., Bašić, J. (ur) Prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb, 313-329).
- Puljiz, V. (2000): Socijalna država, decentralizacija, socijalna pomoć. Hrvatska javna uprava, 2, 2, 189-222.
- Pusić, E. (1981): Komuna i općina. Informator, Zagreb.
- Pusić, E. (1985): Upravni sistemi, knjiga I., Pravni fakultet, Zagreb.
- Pusić, E. (1997): Hrvatska središnja državna uprava i usporedni upravni sistemi. Školska knjiga, Zagreb.
- Simon, H.A. (1985): Decision Making and Organizational Design. (u) D.S. Pugh (ed) Organization Theory; Selected Readings. Harmondsworth: Penguin Books.
- Štulhofer, A. (2004): Seksualna permisivnost, egalitarnost i odgovornost: longitudinalno istraživanje seksualnosti u kasnoj adolescenciji, 1998 – 2003. Revija za sociologiju, Hrvatsko sociološko društvo, 1-2, 2004.
- Žganec, N. (2001): Prevencija poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici. (U) Janković, J., Bašić, J. (ur) Prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih u lokalnoj zajednici. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju, Zagreb, 49-64.
- Okrugli stol. (2003): Žene i politika. Kruh i ruže br. 17., 2003.
- Ustav Republike Hrvatske (Narodne novine 41/01- pročišćeni tekst)

DIFFERENCES IN THE PERCEPTION OF THE LOCAL COMMUNITY AND THE PREVENTION OF BEHAVIORAL DISORDERS BETWEEN KEY PEOPLE WITH REGARD TO GENDER

Abstract

The perception of the local community and the prevention of behavioral disorders in the area of Velika Gorica were tested on the pattern of 255 key people. The key people in the local community are those who are in the position to make decisions important to the life of the local community itself, or those who through their actions can influence the making of said decisions. The purpose of this research was to find out in what capacity are key people in the local community willing to engage in the organization and participation of prevention of behavioral disorders in their local community and are there any differences between them with regard to gender. The methods used in data processing were: basic statistics, variance analysis and factor analysis.

Key words: *local community, prevention of behavioral disorders in children and youth, key people, differences with regard to gender*